

Ten materiał stanowi propozycję Krajowego Konsultanta ds. Epidemiologii.
Nie jest on dokumentem obowiązującym prawnie.

Nowa grypa A(H1N1) Propozycja zaleceń dla szkół

Ogłoszenie przez WHO fazy pandemicznej nowej grypy A(H1N1) uzasadnia wzmoczoną ostrożność i przygotowanie środków zapobiegawczych mających na celu zmniejszenie szybkości szerzenia się zakażeń w społeczeństwie. Pracodawcy i pracownicy mogą w tym odegrać istotną rolę.

Objawy nowej grypy A(H1N1) są podobne jak grypy sezonowej:

- gorączka
- kaszel
- ból gardła
- katar z płynną wydzieliną lub zatkanym nosem
- bóle mięśniowe i stawowe
- ból głowy
- dreszcze

W około 25-30% przypadków nowej grypy mogą występować wymioty i biegunka. Podobnie jak w grypie sezonowej część zachorowań przebiega ciężko, a nawet może zakończyć się śmiercią.

Szerzenie się nowej grypy, podobnie jak grypy sezonowej, odbywa się przez zakażenia drogą powietrzną i kropelkową. Możliwe jest też przenoszenie się zakażenia przez dotykание przedmiotów zanieczyszczonych śliną lub wydzieliną dróg oddechowych osoby chorej i następnie dotykание śluzówki osoby zdrowej.

Szkoła jest miejscem gdzie kontakty między uczniami są bardzo bliskie i gdzie choroby szerzące się drogą powietrzną mogą przenosić się szczególnie łatwo. Zakażeni uczniowie mogą też stanowić źródło zakażenia dla swych rodzin oraz innych członków społeczeństwa.

Skuteczność zapobiegania szerzeniu się zakażeń wirusem nowej grypy wśród uczniów szkół zależy w dużym stopniu od harmonijnej współpracy z lokalną inspekcją sanitarną oraz z rodzicami. Naturalnym koordynatorem tych działań powinny być dyrekcje szkół oraz terytorialnie właściwe Kuratoria.

Przygotowania do działań profilaktycznych, w tym zaopatrzenie szkół w środki czystości oraz przeprowadzenie instruktażu dla rodziców i uczniów powinno być wykonane niezwłocznie. Natomiast działania o charakterze administracyjnym powinny być podejmowane adekwatnie do sytuacji w okresie szerzenia się zakażeń wirusem nowej grypy A(H1N1), przez uprawnione do tego organa.

Zarządzeniem o daleko idących konsekwencjach jest decyzja o zamykaniu szkół w okresie epidemii. Porozumienie w sprawie procedur zamykania szkół, uzgodnień poprzedzających decyzję, zakresu powiadomień o decyzji oraz działań związanych z organizacją opieki nad dziećmi w okresie zamknięcia szkoły, jak również procedury dotyczące ponownego jej otwarcia powinny być ustalone jak najszybciej między odpowiednimi terytorialnie Kuratoriami oraz jednostkami Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Procedury te mogą być uzgadniane na szczeblu lokalnym lub ministerialnym, ale

kompetencje odpowiednich jednostek administracyjnych i zakres obowiązujących uzgodnień nie powinny budzić żadnych wątpliwości w momencie konieczności podejmowania decyzji.

Korzyści i problemy związane z zamykaniem szkół

Decyzja o zamknięciu szkół z powodu epidemii jest podejmowana ze względu na zagrożenie szerzeniem się zakażeń na terenie szkoły. W przeszłości sygnałem do jej podjęcia była zwykle wysoka absencja chorobowa w szkole. Doświadczenia innych krajów zawierają zarówno przykłady korzystnego wpływu zamknięcia szkół na spowolnienie szerzenia się grypy jak i braku korzystnych efektów. Różnica w skuteczności zamknięcia szkoły zależy najprawdopodobniej od szybkości podjęcia decyzji i długości okresu na jaki szkoły bywają zamknięte oraz od możliwości zapewnienia indywidualnej opieki dzieciom, tak aby zapobiec grupowaniu się ich poza szkołą.

Oczekiwanie z decyzją zamknięcia szkoły na wysoką absencję sprawia, że wielu zdrowych uczniów może w momencie zamknięcia szkoły być w okresie wylegania i w stosunku do nich zamknięcie szkoły nie przyniesie spodziewanych rezultatów.

Decyzję o zamknięciu szkoły należy zawsze starannie rozważyć uwzględniając jej możliwe niekorzystne następstwa. Dyrekcja szkoły powinna wiedzieć, co się dzieje z uczniami w czasie, gdy szkoła jest zamknięta. Jeżeli gromadzą się w domach, na podwórkach lub placach zabaw, zamknięcie szkoły nie zapobiegnie szerzeniu się zakażeń. Zamknięcie szkół stanowi też wielkie obciążenie dla rodziców, którzy muszą zorganizować opiekę nad dziećmi w taki sposób, aby jak najmniej w okresie epidemii kontaktowały się z rówieśnikami. Dlatego decyzja o zamknięciu szkoły powinna być zawsze poważnie rozważona i nigdy nie podejmowana pochopnie.

Może się też zdarzyć, że zamknięcie szkoły zostanie wymuszone absencją chorobową personelu. A pamiętać należy, że w czasie pandemii grypy, ani chory uczeń, ani nauczyciel, czy woźny nie może przychodzić do szkoły. I od tej zasady nie powinno być odstępstw.

Co powinien zrobić personel szkoły dla ochrony uczniów i pracowników?

- Zorganizować i przeprowadzić szkolenie lub serię szkoleń z zakresie zapobiegania szerzeniu się zakażeń wirusem nowej grypy A(H1N1) dla uczniów oraz dla rodziców.
- W okresie przygotowawczym konieczne jest sprawdzenie kanałów łączności szkoły z rodzicami i możliwości szybkiego ich powiadamiania.
- Prowadzić aktywną politykę zapobiegania zakażeniom przez dostarczanie materiałów informacyjnych na temat zachowania w szkole, mycia rąk, higieny kaszlu i czyszczenia nosa oraz promować w szkole zachowania zmniejszające prawdopodobieństwo zakażenia.
- Zachęcać do szczepień przeciw grypie sezonowej oraz nowej grypie A(H1N1). Wskazane może być uzgodnione z lekarzem zorganizowanie akcji szczepień dla uczniów. Sfinansowanie takiej akcji przez lokalny samorząd byłoby bardzo pożądane.
- W razie wystąpienia objawów grypowych wymagać od rodziców zgłoszenia dziecka do lekarza i do tego czasu pozostania w domu, a w przypadku stwierdzenia takich objawów u ucznia w szkole natychmiast umieścić go w pomieszczeniu odosobnionym i jeśli są to objawy o niewielkim nasileniu powiadomić rodziców o konieczności odebrania ucznia ze szkoły, a w przypadku ciężkiego zachorowania odesłać ucznia transportem sanitarnym do szpitala zakaźnego lub innego, wyznaczonego do leczenia grypy, uzgadniając to z rodzicami/opiekunami dziecka.
- Zapewnić miejsca do mycia rąk lub ich dezynfekcji odpowiednimi preparatami alkoholowymi ($\geq 60\%$) i zapewnić wyposażenie tych miejsc w odpowiednie środki i materiały.

- Zapewnić higienę miejsc przebywania uczniów i codzienne ścieranie powierzchni, które mogą być zanieczyszczone wydzielinami i których mogą dotykać uczniowie. Znaczną część tych zbiegów higienicznych mogą wykonywać sami, odpowiednio poinstruowani, uczniowie. Czas zakaźności wydzielin poza organizmem człowieka wynosi 2-8 godzin.
- W uzasadnionych przypadkach, po konsultacji z lekarzem lub epidemiologiem, zalecić noszenie maseczek ochronnych na nos i usta na terenie szkoły i w drodze do niej.

Co może zrobić uczeń i jego rodzice, aby zredukować prawdopodobieństwo szerzenia się zakażeń w szkole?

- Pozostać w domu w razie choroby. Jeżeli objawy odpowiadają wymienionym wyżej objawom grypy, należy pozostać w domu 7 dni od wystąpienia objawów lub 1 dzień po ustąpieniu objawów, jeżeli objawy trwają 7 dni lub dłużej.
- W czasie kaszlu lub czyszczenia nosa zakrywać nos i usta chusteczką jednorazową, którą po jednorazowym użyciu należy wyrzucić, a ręce umyć starannie wodą z mydłem.
- W rozmowie unikać bliskich kontaktów twarzą w twarz. W tym szczególnym przypadku uzasadnione jest rozmawianie z głową odwróconą od rozmówcy.
- Unikać dotykania palcami ust, nosa i powiek oczu.
- Poza szkołą unikać przebywania w pomieszczeniach z kilkoma osobami na raz, a szczególnie masowych zgromadzeń i sportów kontaktowych.
- Przestrzegać zasad higienicznych wynikających z instrukcji uzyskanych w szkole również w domu i we wszystkich sytuacjach pozaszkolnych.

Postępowanie z uczniami narażonymi w szkole na kontakt z potwierdzonym przypadkiem nowej grypy A(H1N1)

Jak postępować w przypadku, gdy do szkoły przyjdzie uczeń z objawami grypy, jeżeli nowa grypa szerzy się w miejscowości, gdzie znajduje się szkoła?

- O sytuacji należy niezwłocznie powiadomić rodziców chorego ucznia
- Należy ucznia umieścić w pomieszczeniu, gdzie nie przebywają inni ludzie. W przypadku objawów o niewielkim nasileniu powiadomić rodziców o konieczności odebrania ucznia ze szkoły, a w przypadku ciężkiego zachorowania odesłać ucznia transportem sanitarnym do szpitala zakaźnego lub innego, wyznaczonego do leczenia grypy, w porozumieniu z rodzicami/opiekunami dziecka.
- Jeśli uczeń z objawami grypy ma powód wejścia do pomieszczenia z innymi ludźmi, winien zakryć nos i usta chusteczką jednorazową lub płatkami ligniny, albo, jeżeli jest taka możliwość, założyć maseczkę ochronną na nos i usta.

Co należy zrobić dla uczniów, którzy mieli kontakt ze osobą, u której potwierdzono, lub podejrzewano zakażenie wirusem nowej grypy A(H1N1)?

- Należy poinformować rodziców o tym kontakcie i możliwości zakażenia.
- Zalecić im codzienne pomiary temperatury i obserwację, czy nie występują u ucznia objawy grypy w ciągu 7 dni od kontaktu
- Zalecić im nie posyłanie ucznia do szkoły i zgłoszenie się do lekarza w przypadku wystąpienia objawów grypowych w ciągu 7 dni od kontaktu

Prof. dr hab. Andrzej Zieliński
Krajowy Konsultant ds. Epidemiologii